

Eğitim Fakültesi Dergisi

<http://kutuphane.uludag.edu.tr/Univder/uufader.htm>

Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Kullandıkları Yöntem ve Teknikler

Tekin Çelikkaya, Zafer Kuş

*Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü, Kırşehir,
tcelikkaya@ahievran.edu.tr
zaferkus@gmail.com*

Özet. Bu araştırma sosyal bilgiler öğretmenlerinin, sosyal bilgiler dersinde kullandıkları yöntem-teknikleri belirlemek amacıyla yapılmıştır. Öğretmenlerin yöntem-teknikleri hangi düzeyde kullandıklarını tespit etmek amacı ile 29 maddeden oluşan geçerliği ve güvenirliği (Cronbach $\alpha = 0,90$) sağlanmış olan “Sosyal Bilgiler Dersinde Kullanılan Yöntem ve Teknikler” anketi kullanılmıştır. Araştırma 2008-2009 eğitim öğretim yılında Kırşehir il merkezinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya 20 sosyal bilgiler öğretmeni, 410 öğrenci ve Sosyal Bilgiler Öğretmenliği bölümü 4. sınıf öğrencisi 20 gözlemci katılmıştır. Bu üç farklı gruptan gelen veriler karşılaştırılarak öğretmenlerin kullandığı yöntem ve teknik tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırmanın sonuçlara göre öğretmenlerin en çok kullandığını belirttiği yöntem ile öğrenci ve gözlemcilerin belirttiği görüşler arasında farklılıklar olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler dersi, yöntem ve teknik.

Abstract. The aim of this research is to indicate the methods and technique used by social studies teachers in social studies course. To determine how often the teachers use methods and techniques the questionnaire “method and technique used in social studies course” was used. The questionnaire consisted of 29 items and alpha reliability coefficient was found as 0,90 after

the analysis of the test. The study has been carried out in Kırşehir, in 2008-2009 education year. 20 social studies teachers, 410 students and 20 observers have been participated this study. By comparing data gathered from this three different groups, the most using method and technique by teachers tried to be determined. According to results of the research, it has been indicated that there isn't any difference between the view of students and observers bu there is difference between their and teachers' views.

Key Words: Social studies course, the methods and technique.

GİRİŞ

2005–2006 eğitim-öğretim yılında ilköğretim I.kademe tamamı, 2006-2007 eğitim-öğretim yılından itibaren de ilköğretim II. kademe programı kademeli olarak Milli Eğitim Bakanlığı'nın yaptığı köklü değişiklikle yeni öğretim programı uygulamaya koyulmuştur. Yeni öğretim programları, yapılandırmacı (constructivist) olarak ifade edilen yaklaşımı da ön plana çıkarmaktadır. Yapılandırmacı yaklaşımda öğretmenlerin geleneksel olarak kullandığı yöntem ve tekniklerin dışında, öğretmenlerden öğrenci etkinlik merkezli yöntem ve teknikler kullanması beklenmektedir. Yöntem ve tekniklere ilişkin literatür incelendiğinde, yöntem ve teknik gibi kavramların çoğu zaman benzer anlamlarda kullanıldığı, hatta bazı durumlarda bu kavramlardan birinin, bir diğerinin yerine geçecek şekilde ifade edildiği görülmektedir. Bazı kaynaklarda yöntem olarak ele alınan bir eğitim durumu, başka bir kaynaktaki teknik olarak geçmektedir. Örneğin, drama ve rol oynamayı yöntem olarak inceleyen kaynaklar (Küçükahmet, 2000) olduğu gibi, teknik olarak ele alan (Demirel, 2004) kaynaklar da mevcuttur.

Okulda, öğretim hizmetinin gerçekleştirilmesi sürecinde, öğrencilerin bilgiyi nasıl elde edecekleri konusunda öğretmen ve öğrencilerin izleyecekleri yöntem ve tekniklerin önemi kuşkusuz yadsınamaz. Bir yönüyle öğretim, öğretim programının, "okul" denilen ortamda, karşımızda bulunan öğrencilere uygulanması demek olduğuna göre, böyle bir öğrenme-öğretme etkinliğinin uygulanması sürecinde, öğrencilerin, özel amaçlarda kapsanan özellikleri gerektiği gibi kazanabilmeleri ve kalıcı izli bir davranış değişikliği oluşturabilmeleri için birtakım ilkelerden, yollardan yararlanmaya gereksinimleri vardır. Bu konuda, gerek öğretmenin, gerekse öğrencilerin işini kolaylaştıracak ve etkili öğrenme-öğretmeyi sağlayacak yöntem ve teknikler işe koşulur. Sınıftaki öğrenme-öğretme etkileşiminde izlenen çeşitli ilkeler, stratejiler yanında, etkili ve başarılı bir sonuç elde edebilmede bu yöntem ve tekniklerin rolü büyüktür (Can ve diğerleri, 1998, s.91).

Günümüzde, artık öğrencilere bilgiyi depolamaktan çok bilgiye nasıl ulaşacakları ve bir problem durumunda problemi çözmek için probleme nasıl yaklaşacaklarını öğretmeye yönelik bir eğitim anlayışı içine girilmiştir. Bu anlayışı kazandırmak ve öğrenmeyi verimli hâle getirebilmek için pek çok öğrenme modelleri oluşturulmuş pek çok yöntemler geliştirilmiştir (Çelikkaya, 2008, s.111). Pek çok araştırmacı mesleğinin bilincinde olan öğretmenlere şöyle seslenmektedir: “Koşullarınız sınıfınızda anlatım yönteminden başka yöntem uygulamanıza el vermeyebilir. O durumda bile kürsünüzün altına koyacağınız bir teyp ya da sınıfınıza davet edeceğiniz bir meslektaşınızın gözlemlerinden yararlanarak uygulama biçimlerinizi geliştirebilirsiniz” (Küçükahmet, 2000, s.68).

Bütün derslerle olduğu gibi Sosyal Bilgiler dersinin öğretiminde de tek bir yöntem ya da teknik kullanılmamalı, amaçlara uygun farklı yöntem ve teknikler seçilmelidir. Öğretmen, öğrenme süresi ve fırsatı tanınan herkesin öğrenebileceğini bilmeli ve bu doğrultuda hareket etmelidir. Öğretimin düzenlenmesinde öncelikle yapılması gereken, hangi yöntemin uygulanacağına karar vermektir. Seçilen yöntem; tekniklerin, araç ve materyallerin belirlenmesine rehberlik eder (Çelikkaya, 2008, s.17). Öğretim programlarında belirtilen hedeflere ulaşmanın en kolay yollarından biri uygun zamanda seçilmiş doğru öğretim yöntem ve tekniklerini kullanmaktan geçer. Derste çok sayıda yöntem ve teknik kullanımı öğrencilerin dikkatini canlı tutarak onların daha iyi öğrenmesini sağlar. Öğretmenlerin yöntem konusunda seçici olabilmesi onların çok farklı yöntemleri tanımaları ve kullanabilmeleri ile orantılıdır. Diğer bir anlatımla, yöntem zenginliğine sahip olmaları gerekmektedir (Demirel, 2006, s.76). Hiçbir ders için hiçbir yöntem sihirli bir değnek değildir. Şu derste şu, bu derste bu yöntem kullanılmalıdır, denilemez. Öğretmen kendi kişisel çabaları ve duyarlılığıyla sınıfına en uygun gelen yöntemleri seçecek ve yine sınıfından aldığı sinyallerle değişikliklere gidecektir. Önemli olan husus, öğretmenin konunun en iyi öğretimini sağlayacak yöntem zenginliğine gitmesidir. (Küçükahmet, 2000, s.69).

Öğretim yöntem ve tekniklerinin etkililiği üzerinde yapılan araştırmalar bütün öğrenmeler için gerekli tek bir öğretim yönteminin olmadığını göstermektedir. Yöntem ve tekniklerin etkisi öğretmene, öğrenci özelliklerine, konu alanına, kazandırılmak istenilen hedeflere göre değişmektedir. Bu nedenle öğretmen adaylarının ve öğretmenlerin öğretim yöntem ve tekniklerini çok iyi bilmesi ve kullanacağı duruma en uygun yöntemi seçmesi gerekir (Erden, 1997, s.98).

Yaşam boyu öğrenen, edindiği bilgi ve beceriyi yaşama geçiren bireylerin yetiştirilmesinde öğretim yöntem ve teknikleri de büyük önem taşımaktadır.

Çağın gerektirdiği donanımlara uygun hedefler belirlenmiş olsa bile bu hedefleri tamamen geleneksel yöntemlerle gerçekleştirmek mümkün değildir. Öğrenme süreçlerinde, öğrencilerin düşünmelerini, araştırmalarını, sorun çözmelerini ve edindikleri bilgi ve beceriyi yeniden yapılandırıp yaşama geçirmelerini destekleyen yöntem ve teknikler işe koşulmalıdır (MEB, 2005, s.99).

Sosyal Bilgiler dersinde kullanılabilir yöntem ve tekniklerden bazıları şunlardır;

1. Anlatım Yöntemi
2. Soru-Cevap Yöntemi
3. Gezi Gözlem Yöntemi
4. Proje Yöntemi
5. Tartışma Yöntemi (Panel, Münazara, Forum vb.)
6. Gösteri Tekniği
7. Örnek Olay Yöntemi
8. Drama ve Rol yapma Tekniği
9. Problem çözme Yöntemi
10. Grup çalışması Yöntemi
11. Beyin Fırtınası Yöntemi
12. Bireysel Çalışma
13. Kaynak Kişiden Yararlanma (Açıkgöz, 2003; Binbaşıoğlu, 1988; Can ve Diğ., 1998; Demirel, 2006; Erden, 1997; Küçükahmet, 2000; Meb-Earged, 2007; Nas, 2000; Sönmez, 1996; Tay & Öcal, 2008.)

İyi öğretim sağlamak için sadece öğretilecek konu alanında uzman olmak yeterli olmayıp konunun öğretiminde kullanılacak olan yöntem ve tekniklerin de iyi bilinmesi gerekir. Sosyal Bilgiler dersinde istenilen başarı düzeyine ulaşabilmek için öğretmenlerin Sosyal Bilgiler öğretim yöntemlerini yeterince biliyor olmaları ve sınıfın ve dersin durumuna göre bu yöntemleri kullanmaları gerekmektedir. Öğretmenlerin öğretim yöntemlerini seçerken dikkate alması gereken en önemli unsurlardan biri öğrencilerin öğrenme özellikleri olmalıdır. Bu açıdan Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin derslerinde kullandıkları öğretim yöntem ve tekniklerinin hangilerinin olduklarının tespit edilmesi önemlidir.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma sosyal bilgiler öğretmenlerinin, sosyal bilgiler dersinde kullandıkları yöntem ve teknikleri belirlemeye yönelik tarama modelinde bir çalışmadır. Karasar (1999), tarama modelini, geçmişte ya da halen var olan bir durumu olduğu şekliyle betimlemek olarak tanımlamaktadır. Bu çalışmada veriler ilköğretim II. kademe öğrencileri ve Sosyal Bilgiler Öğretmenlerine yapılan anket ile Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bölümü 4. sınıf staj öğrencilerinin gözlemleri yoluyla elde edilmiştir.

Araştırma Grubu

Katılımcılar, 2008-2009 eğitim-öğretim yılında Kırşehir ilinde görev yapan 20 sosyal bilgiler öğretmeni ve bu öğretmenlerin görev yaptığı okullarda öğrenim gören 410 II. kademe ilköğretim öğrencisi ile bu okullarda gözlem stajına giden Sosyal Bilgiler Öğretmenliği bölümü 4. sınıf öğrencilerinden oluşmaktadır. Araştırma grubunda bulunan öğretmenlerin özellikleri Tablo 1’de verilmiştir. Öğretmenlerden 10’u bayan, 10’u erkektir. Öğretmenlerin 7’si sosyal bilgiler, 10’u tarih-coğrafya öğretmenliği, 3’ü fen-edebiyat fakültesi mezunudur. Görev yaptıkları sınıf mevcudu genel olarak 30-40 kişi aralığındadır. Öğretmenlerin 17’si yeni sosyal bilgiler programının tanıtımı ve bu programda kullanılması gereken yöntem-tekniklerin tanıtımı ve kullanımı ile ilgili hizmet içi eğitim aldığını, 3’ü hizmet içi eğitim almadığını belirtmiştir. Öğretmenlerin tamamı il merkezinde görev yapmaktadır. Öğretmenlerin tamamının il merkezinden seçilme nedeni gözlem için bu okullara ulaşmanın kolaylığı hem de farklı yöntemleri uygulamak için merkezdeki okulların daha geniş imkânlar sahip olduğu düşüncesidir. Araştırma grubunda olan ilköğretim II. kademe öğrencileri 6 ve 7. sınıf öğrencileridir. 8. sınıf sadece İnkılâp Tarihi konularını içerdiğinden dolayı araştırma grubuna dâhil edilmemiştir.

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Özellikleri

	f	%
Cinsiyet	Bayan	10 50
	Erkek	10 50
Mezun Olunan Bölüm	Eğitim Fakültesi (Coğrafya,Tarih Öğretmenliği) 10	50
	Fen- Edebiyat (Coğrafya, Tarih Bölümü) 3	15
	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği 7	35
Hizmet-içi eğitimi	Evet	17 85
	Hayır	3 15

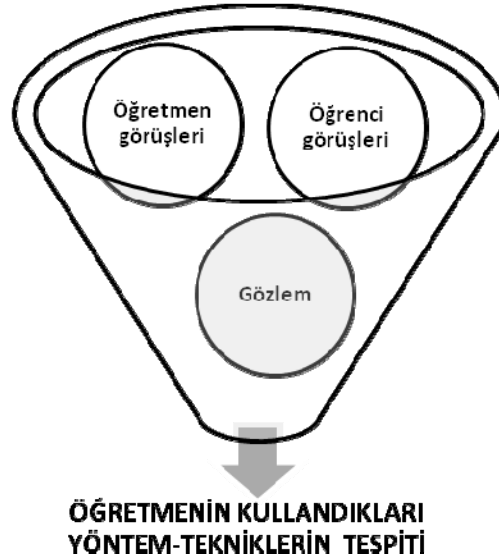
Veri Toplama Aracı

Araştırmada 29 maddeden oluşan geçerliği ve güvenilirliği (Cronbach $\alpha = 0,90$) sağlanmış anket kullanılmıştır. Bu anketteki maddeler öğretmen, öğrenci ve gözlemcinin dolduracağı şekle uygun hale getirilmiştir. Örneğin, öğretmenler için hazırlanan ankette yer alan “*Konuları öğrencilere oyunlar oynatarak öğretirim*” maddesi; öğrenci için hazırlanan ankette “*Öğretmenimiz konuları sınıfta bize oyunlar oynatarak öğretir*”, gözlemci için hazırlanan ankette ise “*Öğretmen, konuları öğrencilere oyunlar oynatarak öğretir*” şeklinde düzenlenmiştir. Yani öğretmenin hangi yöntemi az ya da çok kullandığı, hem öğretmen, hem öğrenci fikirleri alınarak hem de gözlem yolu ile tespit edilmeye çalışılmıştır. Anket sıralama ölçeği şeklindedir. Bu ölçek 5’li likert tipindedir. Bunlar; her zaman, sık sık, ara sıra, nadiren, hiçbir zaman şeklindedir.

Araştırmada İzlenen Adımlar: İşlem Basamakları

İlk olarak literatür taraması yapılarak sosyal bilgiler dersinde kullanılan ve kullanılabilir yöntem-teknikler tespit edilmiştir. Öğretmenlerin bu yöntem-teknikleri hangi düzeyde kullandıklarını tespit etmek amacı ile “Sosyal Bilgiler Dersinde Kullanılan Yöntem ve Teknikler” anketi araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Hazırlanan bu anketin ön uygulaması yapılarak geçerlik ve güvenilirliği (Cronbach $\alpha = 0,90$) sağlanmıştır. Daha sonra bu anket öğrenciler, öğretmenler ve gözlemci için üç farklı şekilde uyarlanmıştır. Anket uygulamasını yapmak üzere Kırşehir il merkezinde çalışan 24 öğretmene ulaşılmıştır. Kırşehir Eğitim Fakültesinin Sosyal Bilgiler Öğretmenliği bölümünde okuyan ve bu okullara gidip staj yapan

öğrencilere gözlem formları verilmiştir. Bu gözlem formu çerçevesinde öğrenciler 2008-2009 eğitim öğretim yılının ilk yılında bu öğretmenleri 12 hafta boyunca gözlemlemişlerdir. Dönem sonunda ise öğretmen ve öğrenciler için hazırlanan anket uygulanmıştır. Ancak 4 öğretmenden anketler geri dönmediği için bu 4 öğretmenin okulundaki öğrenciler ile gözlem yapan stajyer öğrencilerin anket uygulamaları araştırma kapsamından çıkarılmıştır. Böylece sosyal bilgiler öğretmenlerinin kullandığı yöntem-teknipler hem kendi görüşleri, hem öğrencilerinin görüşleri hem de gözlem yolu ile tespit edilmeye çalışılmıştır (Şekil 1). Çalışmanın objektifliği açısından öğretmenlere, uyguladığı yöntem-tekniplerin belirleneceği ile ilgili gözlem yapılacağı belirtilmemiştir.

Şekil 1. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Kullandıkları Yöntem-Tekniklerin Belirlenmesi

Verilerin Analizi

Araştırmanın genel amacı çerçevesinde, toplanan verilerin gerekli istatistiksel çözümleri için SPSS 15 (Statistical Packet for Social Sciences) programından yararlanılmıştır. Öğretmen, öğrenci ve gözlemci anketinden elde edilen her bir veri için ayrı ayrı (f) frekans, (%) yüzde ve (\bar{X}) aritmetik ortalama analizi yapılmıştır. Hangi yöntem-tekniğin çok ya da az kullanıldığı, ortalamalara bakılarak belirlenmiştir. Daha sonra bu üç ortalamanın arasında anlamlı farklılık olup olmadığını anlamak için varyans analizi (Anova) testinden yararlanılmıştır.

BULGULAR

Tablo 2. Öğretmenlerin Kullandıkları Yöntem-Teknik ile İlgili Görüşlerine İlişkin Yüzde Frekans Dağılımları ve Aritmetik Ortalamaları

	Her zaman		Sık sık		Ara sıra		Nadiren		Hiçbir zaman		\bar{X}
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	
Konuları öğrencilere oyunlar oynatarak öğretim.	1	5	5	25	8	40	5	5	1	25	3,00
Ders sırasında konu ile ilgili öğrencilere yazı yazdırırım.	2	10	8	40	8	40	2	10	-	-	3,50
Öğrencileri yakın çevre gezilerine götürürüm.	-	-	-	-	7	35	8	40	5	25	2,10
Öğrencilerime konulara uygun proje ödevleri verip, projeleri sunmaları için onlara fırsat veririm.	12	60	7	35	1	5	-	-	-	-	4,55
Uygun konularda sınıfta tartışma havası oluşturup, öğrencilerimin konu üzerinde tartışmalarını sağlarım.	13	65	4	20	1	5	1	5	1	5	4,35
Bazı konularda sınıfa alanında bir uzman getirerek o konuda öğrencilerimin bilgi almasını sağlarım.(avukat, doktor, subay vb...)	-	-	-	-	6	30	7	35	7	35	1,95
Dersi, öğrencilerimle soru-cevap şeklinde işleriz.	5	25	12	60	3	15	-	-	-	-	4,10
Konuları öğretmen olarak ben anlatırım öğrencilerim beni sadece dinler	1	5	-	-	5	25	5	25	9	45	1,95
Konuları öğrencilerime anlatırım, eksik kalan noktaları tamamlarım.	5	25	3	15	8	40	3	15	1	5	3,40
Küçük gruplar oluşturup, öğrencilerimin işbirlikli çalışmasını sağlarım.	-	-	12	60	8	40	-	-	-	-	3,60
Ders sırasında öğrencilerim üst düzeyde düşüncelerini sağlayan sorular sorarım.	11	55	6	30	3	15	-	-	-	-	4,40
Dersleri işlerken bilgisayar, projeksiyon, video, vcd gibi teknolojik araç-gereç kullanırım.	7	35	4	20	6	30	7	35	-	-	3,85
Öğrencilerimin sınıfta bir olayı tiyatro şeklinde canlandırmasına imkân veririm	1	5	3	15	8	40	8	40	-	-	2,85
Bazı tarihi olayları öğrencilerime, hikâye şeklinde anlatırım.	-	-	5	25	11	55	3	15	1	5	3,00
Tarihi konularda öğrencilerime maketler, haritalar, küreler vb.. yaptırırım.	7	35	5	25	6	30	2	10	-	-	3,15
Öğrencilerimin bireysel çalışması için onları ödevlendiririm.	12	60	6	30	1	5	1	5	-	-	4,45
Derslerde testler çözürerek, konuları sorular üzerinden anlatırım.	7	35	2	10	10	50	1	5	-	-	3,75
Harita, grafik, tablo gibi görsel materyalleri kullanırım.	12	60	8	40	-	-	-	-	-	-	4,60
Öğrencilere hem bana hem de diğer arkadaşlarına soru sormaları için fırsat veririm.	14	70	6	30	-	-	-	-	-	-	4,70
Gerçek hayatta karşılaşılan problemi sınıf ortamına getirir ve öğrencilerimin sınıfta bu problemi çözmesini isterim.	9	45	6	30	5	25	-	-	-	-	4,20
Öğrencilerim e bir konuda düşünerek yeni fikirler üretmeleri ve bunları rahatlıkla ifade etmelerine olanak veririm.	9	45	7	35	3	15	1	5	-	-	4,20
Küçük bir grup oluşturur ve bu grubun sınıfta diğer arkadaşlarına bilgi vermesini sağlarım.	5	25	4	20	4	20	7	35	-	-	3,35
Öğrencilerimin, bir olayı, bir düşünceyi sınıfta arkadaşlarının önünde dramatize etmesine (canlandırmasına) olanak veririm.	3	15	4	20	10	50	3	15	-	-	3,35
Öğrencilerimin, sınıfta bazı önemli karakterlerin rollerini canlandırıp onların ağzından olayları anlatmalarını isterim.	1	5	2	10	12	60	4	20	1	5	2,90
Öğrencilerime bir konu verir ve bu konu üzerinde kısa sürede (5-10 dk) fikir üretmelerini sağlarım.	4	20	7	35	4	20	5	25	-	-	3,50
Dersin sonunda konunun özetini öğrencilerime yazdırırım.	4	20	5	25	4	20	4	20	3	15	3,15
Sınıf tartışmaları ile öğrencilerin bilgilerini geliştirmesini sağlarım	6	30	8	40	5	25	1	5	-	-	3,95
İki ya da daha fazla öğrenciden oluşacak şekilde çalışma grupları oluştururum.	2	10	8	40	8	40	2	10	-	-	3,50
Önemli yerleri tahtaya yazıp, konu ile ilgili kavram haritası çizerim.	10	50	6	30	3	15	1	5	-	-	4,25

Tablo 3. Öğrencinin, Kullanılan Yöntem-Teknik ile İlgili Görüşlerine İlişkin Yüzde-Frekans Dağılımları ve Aritmetik Ortalamaları

	Her zaman		Sık sık		Ara sıra		Nadiren		Hiçbir zaman		\bar{X}
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	
Öğretmenimiz konuları, sınıfta oyunlar oynatarak öğretir.	2	0,5	11	2,7	110	26,8	77	18,8	210	51,2	1,82
Öğretmenimiz sınıfta bize yazı yazdırarak dersi işler.	40	9,8	89	21,7	182	44,4	66	16,1	33	8	3,09
Öğretmenimiz bizi yakın çevre gezilerine götürür.	-	-	3	0,7	35	8,5	75	18,3	297	72,4	1,37
Öğretmenimiz konulara uygun proje ödevleri verip, projeleri sınıfta sunmamıza imkân verir.	141	34,4	66	16,1	11	27,8	49	12	40	9,8	3,53
Öğretmenimiz uygun konularda sınıfta tartışma havası oluştur ve sınıfta tartışırız.	105	25,6	124	30,2	81	19,8	55	13,4	45	11	3,46
Öğretmenimiz bazı konularda sınıfa alanında uzman(subay, avukat, doktor.) getirerek o konuda bilgi almamızı sağlar.	10	2,4	7	1,7	22	5,4	35	8,5	336	82	1,34
Dersi, öğretmenimiz ile soru cevap şeklinde işleriz.	145	35,4	103	25,1	96	23,4	51	12,4	15	3,7	3,76
Öğretmenimiz dersi kendi anlatır, biz sadece dinleriz	70	17,1	90	22	92	22,4	72	17,6	86	21	2,96
Öğretmenimiz dersi bize anlatır, eksik kalan yerleri kendisi tamamlar.	116	28,3	69	16,8	77	18,8	81	19,8	67	16,3	3,20
Öğretmenimiz küçük gruplar oluşturarak arkadaşlarımızla işbirlikli çalışmamızı sağlar	80	19,5	57	13,9	102	24,9	64	15,6	107	26,1	2,85
Ders sırasında öğretmenimiz, bizlere düşündürücü sorular sorar.	143	34,9	102	24,9	94	22,9	51	12,4	20	4,9	3,72
Öğretmenimiz dersi işlerken bilgisayar, projeksiyon, tepegöz VCD gibi teknolojik aletler kullanır.	61	14,9	33	8	97	23,7	61	14,9	158	38,5	2,45
Öğretmenimiz sınıfta bir olayı, tiyatro şeklinde canlandırmamızı ister.	10	2,4	37	9	58	14,1	94	22,9	211	51,5	1,88
Öğretmenimiz tarihi olayları hikâye şeklinde anlatır.	69	16,8	60	14,6	101	24,6	93	22,7	87	21,2	2,83
Öğretmenimiz konuya uygun olarak bize maketler, haritalar, küreler gibi araç-gereçler yaptırır.	46	11,2	43	10,5	85	20,7	81	19,8	155	37,8	2,37
Öğretmen bireysel çalışmamız için bizi ödevlendirir.	168	41	95	23,2	84	20,5	46	11,2	17	4,1	3,85
Öğretmenimiz derslerde bize test vererek bunları çözmemizi ister	148	36,1	87	21,2	104	25,4	41	10	30	7,3	3,68
Öğretmenimiz sınıfa harita, grafik, tablo gibi görsel materyalleri sınıfa getirerek kullanır.	155	37,8	80	19,5	97	23,7	48	11,7	30	7,3	3,68
Hem öğretmenimize hem de arkadaşlarımıza ders sırasında soru sorabiliriz.	145	35,4	96	23,4	91	22,2	42	10,2	36	8,8	3,66
Öğretmenimiz gerçek hayatta karşılaşılan problemi sınıf ortamına getirir ve biz sınıfta bu problemi çözeriz.	60	14,6	55	13,4	89	21,7	88	21,5	118	28,8	2,63
Bir konuda düşünerek yeni fikirler üretmemizi ve bunları rahatlıkla ifade etmemiz için imkân verir.	171	41,7	94	22,9	88	21,5	31	7,6	26	6,3	3,86
Öğretmenimiz küçük bir grup oluşturur ve bu grup sınıfta diğer arkadaşlara bilgi verir.	52	12,7	50	12,2	92	22,4	73	17,8	143	34,9	2,50
Bir olayı, bir düşüncüyü sınıfta arkadaşlarımız önünde dramatize ederiz.(canlandırırız)	17	4,1	34	8,3	74	18	108	26,3	177	43,2	2,03
Sınıfta bazı önemli karakterlerin rollerine bürünerek onları canlandırırız.	23	5,6	28	6,8	73	17,8	82	20	204	49,8	1,98
Öğretmenimiz bir konu verir ve bu konu üzerinde kısa süre içinde (5-10 dk) fikir üretmemizi ister	102	24,9	93	22,7	98	23,9	75	18,3	42	10,2	3,33
Öğretmenimiz dersin sonunda konunun özetini yazdırır.	82	20	39	9,5	70	17,1	77	18,8	142	34,6	2,61
Öğretmenimiz konuları tartışma havasında işler.	97	23,7	78	19	79	19,3	74	18	82	20	3,08
Öğretmenimiz bizleri gruplara ayırarak dersi işler.	14	3,4	35	8,5	47	11,5	67	16,3	247	60,2	1,78
Öğretmenimiz tahtaya kavram haritaları çıkararak dersi işler.	105	25,6	92	22,4	103	25,1	62	15,1	48	11,7	3,35

Öğretmenlerin kullandıkları yöntem-tekniik ile ilgili görüşlerine ilişkin yüzde-frekans dağılımları ve aritmetik ortalamaları Tablo 2’de verilmiştir. Tablo 2’ye baktığımızda öğretmenlerin görüşlerine göre *en çok kullandıkları yöntem-tekniikler*; öğrencilerin hem birbirlerine hem de öğretmenlerine soru sormalarına imkân vermek ($\bar{X}=4,70$), görsel materyalleri kullanmak ($\bar{X}=4,60$), proje ödevleri verip sınıf içinde sunmalarına imkân vermek ($\bar{X}=4,55$), sınıf içerisinde tartışma havası oluşturmak ($\bar{X}=4,35$), ders sırasında öğrencilerin üst düzeyde düşünmelerini sağlayan sorular sormak ($\bar{X}=4,40$), konu ile ilgili kavram haritaları oluşturmaktır ($\bar{X}=4,25$). *En az kullandıkları yöntem-tekniikler ise*; sınıfa alanında uzman birisini getirmek ($\bar{X}=1,95$), konuları sürekli anlatmak ($\bar{X}=1,95$), yakın çevre gezilerine götürmek ($\bar{X}=2,10$), öğrencilerin olayları tiyatro şeklinde canlandırmasına imkân vermek ($\bar{X}=2,85$), öğrencileri önemli karakterlerin rollerine koyup olayları onların ağızlarından anlatmalarını istemek ($\bar{X}=2,90$) öğretmenlerin en az kullandığı yöntem-tekniiklerdir.

Öğretmenlerin kullandıkları yöntem-tekniikler ile ilgili öğrenci görüşlerine ilişkin yüzde-frekans dağılımları ve aritmetik ortalamaları Tablo 3’te verilmiştir. Tablo 3’e baktığımızda öğrenci görüşlerine göre *en fazla kullanılan yöntem-tekniikler*; bir konuda düşünerek yeni fikirler üretmeyi ve bunları rahatlıkla ifade etmeyi sağlamak, ($\bar{X}=3,86$), bireysel çalışma için ödevlendirmek ($\bar{X}=3,86$), ders sırasında düşündürücü sorular sormak ($\bar{X}=3,72$), test vererek bunların çözülmesini istemek ($\bar{X}=3,68$), görsel materyalleri sınıf içerisinde kullanmak ($\bar{X}=3,68$), dersi soru cevap şeklinde işlemek ($\bar{X}=3,76$), proje performans ödevi vererek bunları sınıfta sunmak öğrencilere göre öğretmenin en fazla kullandığı yöntem-tekniiklerdir. *En az kullanılan yöntem-tekniikler ise*; sınıfa alanında bir uzman getirmek ($\bar{X}=1,34$) çevre gezilerine gitmek ($\bar{X}=1,37$), dersi sınıfta oyunlar oynayarak öğrenmek ($\bar{X}=1,82$), gruplara ayırarak dersi işlemek ($\bar{X}=1,78$), dersi dramatizasyon ile işlemek ($\bar{X}=1,88$), bazı önemli karakterlerin rollerine bürünerek onları canlandırmak ($\bar{X}=1,98$) öğrencilere göre sınıf içerisinde en az kullanılan yöntem-tekniiklerdir.

Tablo 4. Gözlemcinin, Kullanılan Yöntem-Teknik ile İlgili Görüşlerine İlişkin Yüzde Frekans Dağılımları ve Aritmetik Ortalamaları

	Her zaman		Sık sık		Ara sıra		Nadiren		Hiçbir zaman		\bar{X}
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	
Konuları öğrencilere oyunlar oynatarak öğretir.	-	-	-	-	5	25	8	40	7	35	1,90
Ders sırasında konu ile ilgili öğrencilere yazı yazdırır.	2	10	8	40	7	35	3	15	-	-	3,45
Öğrencileri yakın çevre gezilerine götürür.	-	-	-	-	1	5	6	30	13	65	1,40
Öğrencilere konulara uygun proje ödevleri verip, projeleri sunmaları için onlara fırsat verir.	-	-	5	25	11	55	4	20	-	-	3,05
Uygun konularda sınıfta tartışma havası oluşturup, öğrencilerin konu üzerinde tartışmalarını sağlar.	-	-	3	15	12	60	5	25	-	-	2,90
Bazı konularda sınıfa alanında bir uzman(subay, doktor vb..) getirilerek o konuda öğrencilerin bilgi almasını sağlar.	-	-	-	-	-	-	1	5	19	95	1,05
Dersi, öğrencilerle soru cevap şeklinde işler.	5	25	14	70	1	5	-	-	-	-	4,20
Konuları öğretmen anlatır, öğrenciler ise sadece dinler.	-	-	7	35	10	50	2	10	1	5	3,15
Konuları öğrencilere anlatır, eksik kalan noktaları öğretmen tamamlar.	-	-	3	15	8	40	7	35	2	10	2,60
Küçük gruplar oluşturup, öğrencilerin işbirliği halinde çalışmasını sağlar.	-	-	1	5	8	40	5	25	6	30	2,20
Ders sırasında öğrencilere üst düzeyde düşüncelerini sağlayan sorular sorar.	-	-	4	20	10	50	4	20	2	10	2,80
Dersleri işlerken bilgisayar, projeksiyon, video, cd gibi teknolojik araç-gereç kullanır.	1	5	3	16	5	25	6	30	5	25	2,45
Öğrencilerin sınıfta bir olayı tiyatro şeklinde canlandırmasına imkan veririm	-	-	-	-	6	30	2	10	12	60	1,70
Tarihi olayları öğrencilere, hikâye şeklinde anlatır.	1	5	2	10	9	45	5	25	3	15	2,65
Uygun konularda öğrencilere maketler, haritalar, küreler vb. araç-gereçler yaptırır.	-	-	3	15	4	20	7	35	6	30	2,20
Öğrencilerin bireysel çalışması için onları ödevlendirir.	5	25	5	25	7	35	1	5	2	10	3,50
Derslerde testler çözülürken, konuları sorular üzerinden anlatır.	4	20	6	30	8	40	-	-	2	10	3,50
Harita, grafik, tablo gibi görsel materyalleri kullanır.	4	20	6	30	5	25	2	10	3	15	3,30
Öğrencilere hem arkadaşlarına, hem de kendisine soru sormaları için fırsat verir.	2	10	3	15	10	50	5	25	-	-	3,10
Gerçek hayatta karşılaşılan problemi sınıf ortamına getirip ve öğrencilerin sınıfta bu problemi çözmesini ister.	-	-	-	-	6	30	10	50	4	20	2,10
Öğrencilere, bir konuda düşünerek yeni fikirler üretmeleri ve bunları rahatlıkla ifade etmelerine için imkân verir.	-	-	2	10	13	65	4	20	1	5	2,80
Küçük bir grup oluşturup ve bu grubun sınıfta diğer arkadaşlarına bilgi vermesini sağlar.	-	-	-	-	7	35	8	40	5	25	2,10
Öğrencilerin, bir olayı, bir düşünceyi sınıfta arkadaşlarının önünde dramatize etmesine (canlandırmasına) olanak verir.	-	-	2	10	3	15	4	20	11	55	1,80
Öğrencilerin, sınıfta bazı önemli karakterlerin rollerini canlandırıp onların ağzından olayları anlatmalarını ister.	-	-	-	-	2	10	7	35	11	55	1,55
Öğrencilere bir konu verip, bu konu üzerinde kısa sürede (5-10 dk) fikir üretmelerini ister.	2	10	2	10	6	30	8	40	2	10	2,70
Dersin sonunda konunun özetini öğrencilere yazdırır.	2	10	5	25	9	45	3	15	1	5	3,20
Sınıf tartışmaları ile öğrencilerin bilgilerini geliştirmesini sağlar.	-	-	5	25	10	50	5	25	-	-	3,00
İki ya da daha fazla öğrenciden oluşacak şekilde çalışma grupları oluşturur.	-	-	-	-	5	25	9	45	6	30	1,95
Tahtaya yazı yazarak, kavram haritaları çizerek dersi işler.	-	-	1	5	7	35	9	45	3	15	2,30

Tablo 5. Öğretmen Görüşleri, Öğrenci Görüşleri ve Gözlemden Elde Edilen Verilerin Karşılaştırılması

Maddeler	Öğretmen Görüşleri \bar{X}	Öğrenci Görüşleri \bar{X}	Gözlem Sonuçları \bar{X}	P	Farklılık
Madde 1	3,00	1,82	1,90	,000	1-2, 1-3
Madde 2	3,50	3,09	3,45	,077	---
Madde 3	2,10	1,37	1,40	,000	1-2, 1-3
Madde 4	4,55	3,53	3,05	,001	1-2, 1-3
Madde 5	4,35	3,46	2,90	,001	1-2, 1-3
Madde 6	1,95	1,34	1,05	,002	1-2, 1-3
Madde 7	4,10	3,76	4,20	,112	---
Madde 8	1,95	2,96	3,15	,004	1-2, 1-3
Madde 9	3,40	3,20	2,60	,138	---
Madde 10	3,60	2,85	2,20	,007	1-2, 1-3
Madde 11	4,40	3,72	2,80	,000	1-2, 1-3
Madde 12	3,85	2,45	2,45	,000	1-2, 1-3
Madde 13	2,85	1,88	1,70	,000	1-2, 1-3
Madde 14	3,00	2,83	2,65	,709	---
Madde 15	3,15	2,37	2,20	,037	1-2, 1-3
Madde 16	4,45	3,85	3,50	,034	1-2, 1-3
Madde 17	3,75	3,68	3,50	,779	---
Madde 18	4,60	3,68	3,30	,002	1-2, 1-3
Madde 19	4,70	3,66	3,10	,000	1-2, 1-3
Madde 20	4,20	2,63	2,10	,000	1-2, 1-3
Madde 21	4,20	3,86	2,80	,000	1-2, 2-3
Madde 22	3,35	2,50	2,10	,011	1-2, 1-3
Madde 23	3,35	2,03	1,80	,000	1-2, 1-3
Madde 24	2,90	1,98	1,55	,001	1-2, 1-3
Madde 25	3,50	3,33	2,70	,080	---
Madde 26	3,15	2,61	3,20	,078	---
Madde 27	3,95	3,08	3,00	,056	---
Madde 28	3,50	1,78	1,95	,000	1-2, 1-3
Madde 29	4,25	3,35	2,30	,000	1-2, 1-3

Öğretmenlerin kullandıkları yöntem-teknipler ile ilgili gözlemci görüşlerine ilişkin yüzde-frekans dağılımları ve aritmetik ortalamaları Tablo 4'te verilmiştir. Tablo 4'e baktığımızda gözlemci görüşlerine göre *en fazla kullanılan yöntem-teknipler*; dersin, öğrencilerle soru cevap şeklinde işlenmesi ($\bar{X}=4,20$), öğrencilerin bireysel çalışması için onları ödevlendirilmesi. ($\bar{X}=3,50$), derslerde testler çözdürülerek, konuların sorular üzerinden anlatılması ($\bar{X}=3,50$), ders sırasında konu ile ilgili öğrencilere yazı yazdırılması ($\bar{X}=3,45$), harita, grafik, tablo gibi görsel materyallerin kullanılması ($\bar{X}=3,30$), dersin sonunda konunun özetini öğrencilere yazdırılması ($\bar{X}=3,20$), konuların öğretmen anlatılıp, öğrenciler tarafından dinlenmesi ($\bar{X}=3,15$) şeklindedir. *En az kullanılan yöntem-teknipler ise*; sınıfa alanında bir uzman getirmek ($\bar{X}=1,05$) çevre gezilerine gitmek ($\bar{X}=1,40$), bazı önemli karakterlerin rollerine bürünerek onları canlandırmak ($\bar{X}=1,55$) dersi sınıfta oyunlar oynatarak öğrenmek ($\bar{X}=1,70$), dersi dramatizasyon ile işlemek ($\bar{X}=1,80$) şeklindedir.

Tablo 5 incelendiğinde öğretmen görüşü, öğrenci ve gözlemci görüşleri arasında farklılıklar bulunmaktadır. Farklılıklar öğretmen görüşlerinden kaynaklanmaktadır. Öğretmenlerin uyguladığını düşündüğü birçok yöntem-teknipler, öğrenci ve gözlemci görüşlerinden elde edilen verilere göre uygulanmamaktadır. Öğretmenler dersi oyun oynatarak (m1), grup çalışması yaptırarak (m10, m22, m28), düşündürücü sorular sorarak (m11), olayları canlandırarak (m13, m23, m24), teknolojik araç-gereç kullanarak (m12, m18), gerçek hayattaki soruları sınıfa getirerek (m20) dersi işlediğini düşünürken öğrenci ve gözlemci bu şekilde düşünmemektedir. Bu durumun birçok nedeni olabilir. Öğretmen bu yöntem-teknipleri bir defa uyguladıysa genel olarak sınıfta uyguladığını düşünmüş olabilir. Öğretmenlerin bu uygulanan yöntem-teknipler hakkında bilgisi yetersiz olabilir. Öğretmen dersi anlatırken birçok farklı yöntem-teknipler uyguladığını düşünmektedir. Oysa öğrenci ve gözlemciden elde edilen verilere göre sınıfta kullanılan yöntem-teknipler belirlidir. Üç kaynaktan elde edilen verilerin birbiriyle tutarlı olduğu maddeler; yazı yazdırma (m2, m26), soru-cevap (m7), konuların öğrenciler tarafından anlatılıp eksiklerin öğretmen tarafından tamamlanması (m9), sınıfta testlerin çözülmesi (m17), beyin fırtınasının ve tartışma (m25, m27) yöntem-tekniplerinin kullanılmasıdır. Öğretmen, öğrenci ve gözlemci sınıf içerisinde bu yöntem-tekniplerin uygulandığı konusunda hem fikirdirler.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmada, Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin kullandığı yöntem-teknikler, öğretmen görüşü, öğrenci görüşü ve gözlem yoluyla belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgular ışığında; sosyal bilgiler öğretmenleri genel olarak tartışma, soru-cevap, beyin fırtınası, gösteri, proje gibi yöntem-teknikleri her zaman kullandıklarını ifade ederlerken, kaynak kişiden yararlanma, gezi-inceleme, anlatım ve drama gibi yöntem-teknikleri ise az kullandıklarını ifade etmektedirler.

Buna karşın öğrenciler ve gözlemci öğretmenle aynı şekilde düşünmemektedirler. Öğrenci ve gözlemci sonuçlarına baktığımızda; anlatım, soru-cevap, proje, bireysel çalışma en çok uygulanan yöntem ve tekniklerdir. Öğrenci ve gözlemci sonuçlarına göre en az uygulanan yöntem-teknikler ise; kaynak kişiden yararlanma, gezi-inceleme, grup çalışması, dramatisasyondur.

Sonuçlara dikkat edilirse öğretmen görüşü ile gözlemci ve öğrenci görüşleri arasında farklılıklar yer almaktadır. Özellikle öğretmenin sınıf içerisinde her zaman kullandığını düşündüğü birçok yöntem, öğrenci ve gözlemci sonuçlarına göre her zaman kullanılmamaktadır. Buradan anlaşılan o ki öğretmenler geleneksel yöntem-tekniklerin dışına pek fazla çıkamamaktadır. Örneğin öğrenci ve gözlemciye göre öğretmen gezi ve gözlemi hiç kullanmamaktadır. Öğretim sınıfta ve okulda olduğu kadar okul dışı etkinlikler yoluyla da oluşmaktadır (Bilen, 1996). Ders gezileri özellikle sosyal bilgiler dersi için çok uygundur. Tarihi ve coğrafi özellikleri olan yerlere, resmi kurum ve kuruluşlara geziler sosyal bilgiler dersinin öğrenilmesini hem zevkli hem de kalıcı hale getirecektir. Bu araştırma şehir merkezinde yapılmıştır. Okulların birçoğunda gezi gözlem imkânı vardır. Ayrıca gezi düzenlenemediği durumlar için ise bilgisayar teknolojilerinden yararlanılarak sanal olarak gezilerin düzenlenmesi önerilmektedir (MEB TTKB, 2005).

Yapılan çalışmada öğretmenler her ne kadar yapılandırmacı yaklaşıma uygun yöntem-teknikleri kullandıklarını ifade etseler de öğrenci ve gözlem sonuçları bunun aksini söylemektedir. Bu alanda yapılan çalışmalarda öğrenci ve gözlem sonuçlarını destekler niteliktedir. EARGED 2005 Sosyal Bilgiler İlköğretim öğrencilerinin başarılarının belirlenmesi (ÖBBS) raporunda, öğretmen anketindeki sınıf içi etkinliklerle ilgili “*Dersi ben anlatırım ve Öğrencilerime grup projeleri yaptırırım*” sorularına alınan cevaplar sınıflarda genellikle öğretmen merkezli klasik yaklaşımların sürdürüğü izlenimini vermektedir. Çoğu zaman dersleri öğretmenlerin anlatmakta olması, çoğu zaman öğrencilerinin tahtaya yazılanları

defterlerine geçirmekte olmaları, çoğu zaman işlenen konular üzerinde alıştırmalar yapılmakta olması bu izlenimi desteklemektedir(MEB-EARGED, 2007, s.18).

Şahin (2004) tarafından yapılan çalışmada öğretmenler, sunuları kavram-bilgi haritaları, grafikler ve tahtaya çizerek görselleştirmeleri ve öğrencilerin kaydetmeleri için fırsat vermelerini yarısına yakını (% 46.3) her zaman, üçte birinden (% 39.4) fazlası da sık sık kullandıklarını belirtmişlerdir. Derslerde sistemli bir şekilde not tutturmalarını ise büyük bir çoğunluğu her zaman ve sık sık kullandıklarını ifade etmişlerdir. Video, cd, radyo, teyp vb. materyaller kullanarak mesajlarını sunmalarını üçte biri (% 34.3) bazen kullandıklarını belirtmişlerdir.

Polat (2006) tarafından yapılan benzer bir araştırmada da öğretmenlerin olması gerekenle yaptıkları arasında tutarsızlık görülmektedir. Öğretmenler Sosyal Bilgiler öğretiminde gezi gözlem yöntemlerinin çoğunlukla kullanılması gerektiğini düşünmekte iken; uygulama aşamasında öğretmenlerin az kullanmayı tercih ettikleri yöntem-tekniğin arasında gezi-gözlem gelmektedir. Yine aynı araştırmada sosyal bilgiler öğretmenlerinin, en az tercih ettiği yöntem-tekniğin “rol yapma” olduğu tespit edilmiştir. Oysa sosyal bilgilerde tarihi konularında işlenmesinde en yaygın kullanılması gereken yöntemlerden birisi tarihi karakterleri canlandırmadır. Öğrenci tarihi karakterlerin yerine kendisini koyarak olayları anlatabilir. Örneğin öğrenci Fatih Sultan Mehmet’in yerine kendisini koyup İstanbul’un fethini, Atatürk’ün yerine kendisini koyup Kurtuluş savaşını anlatabilir.

Üç bulgunun (öğrenci, öğretmen ve gözlemci) ortak sonuçlarına göre öğretmenin sınıf içerisinde kullandığı yöntem-tekniğin bellidir. Ders işlerken yazı yazdırılması, ders sırasında soru-cevabın uygulanması, konuların öğrenciler tarafından anlatılıp eksiklerin öğretmen tarafından, sınıfta testlerin çözülmesi, konunun özetinin yazdırılması, beyin fırtınasının ve kavram haritalarının kullanılması üç bulgunun sonuçlarına göre sınıf içerisinde en çok kullanılan yöntem-tekniğlerdir. Bu ortak sonuçlar dikkate alındığında sınıf içerisinde öğretmenler en çok, soru-cevap, düz anlatım, yazdırma yöntemi ve beyin fırtınası yöntemini kullanmaktadır. Taşkaya ve Bal (2009) tarafından yapılan çalışmada öğretmenlerin en çok “Soru-Cevap” yöntemini ikinci olarak “Anlatım” yöntemini üçüncü olarak en çok “Tartışma” yöntemini kullandıkları ortaya çıkmıştır. Yapılan diğer çalışmalar da öğretmenlerin kullandıkları yöntemlerin çok fazla olmadığı yönündedir. (Doğan, 2004; Sakallı ve diğ., 2007; Taşkaya & Muşta, 2008). Yeni yöntem ve tekniklerin kullanılması konusunda yapılan araştırmalar, öğretmenlerin bunları pek kullanılmadıklarını ortaya koymaktadır. (Kan, 2006, s.538).

Öğretmenlerin en fazla soru-cevap ve düz anlatım yöntem-tekniklerini kullanmalarının nedeni sınıf mevcutlarının kalabalık olması, ders süresinin kısıtlı olup müfredatın yoğun olması, ders araç ve gereçleri bakımından yeterli donanıma sahip olunmaması gibi unsurların yanında yeni yaklaşımla birlikte uygulamaya başlanan öğrenci etkinlik merkezli yöntem-tekniklerin tam olarak öğretmenlere tanıtılmaması kaynaklı olabilir. Burada bir çelişki söz konusudur. Öğretmenler üniversiteden bir eski programı okuyarak (98 programı) mezun olmuşlar ve ona uygun yöntem-teknikleri öğrenmişlerdir. Birden önlerine farklı bir program konmuş ve öğrencilere bu programı öğretmeleri istenmiştir. Nasıl öğretecekleri konusunda önce illerdeki müfettişlere bir haftalık bir seminer verilmiş, müfettişlerde gittikleri illerde öğretmenlere birkaç gün süren bir seminer vermiştir. Böylece öğretmenlere yarımın yarısı şeklinde ulaşan bilgi ile bu programı öğretmeleri istenmiştir. Eğer ki öğretmenin bireysel çabası yoksa program hakkındaki yetersiz bilgisi ile derslere girmiş ve bu noktada buna bağlı olarak bir çok öğretim problemi ortaya çıkmıştır. Sınıfların kalabalık olması da eğitimde verimi düşürmektedir. Araştırma yapılan okullarda, biri hariç, ikili öğretim yapılmaktadır. Bu okullarda tekli öğretime geçilerek, öğrenci sayıları düşürülürse öğretmenler farklı öğretim yöntem-tekniklerini kullanacaklardır.

Bu çalışmayla ilgili sonuç olarak, sosyal bilgiler öğretmenlerinin yöntem ve teknik kullanma konusunda henüz istenilen düzeyde olmadığı, genel olarak düz anlatım, soru-cevap gibi geleneksel olarak devam eden yöntem ve teknikleri kullandıkları söylenebilir. Öğretmenlerin yeni yöntemleri kullanmıyor olmaları onların alışkın oldukları yöntemlere ağırlık verdiklerini, sınıf ortamının ya da ders saatlerinin bunları gerçekleştirmeye uygun olmadığını veya onların yeni yöntem ve tekniklerle ilgili yeterli bilgiye sahip olmadıklarını göstermesi bakımından önemlidir.

Araştırmadan elde edilen sonuçlara dayalı olarak öğretmenlere ve araştırmacılara yönelik bazı öneriler de bulunulmuştur:

- Çocuğun sosyalleşme sürecinde Sosyal Bilgiler dersi önemli bir yere sahiptir. Bu sebeple, öğretmenler öğrenme ve öğretme alanında meydana gelen yenilikleri ve gelişmeleri de yakından takip etmelidirler.
- Öğretmenlerin çağdaş öğretim yöntem ve tekniklerini daha etkili kullanabilmelerini sağlamak için verilecek hizmet içi eğitim seminerlerinin akademisyenler tarafından az katılımlı ve uygulamalı olarak yapılması daha faydalı olabilir.
- Öğretmenlerin sınıf atmosferinde tüm iletişime (öğretmen-öğrenci, öğrenci-öğrenci gibi) açık olması gerekmektedir.

- Derslerin nasıl yapıldığı hakkında nitel gözleme dayalı çalışmalar yapılabilir.
- Bazı okullarda yeni uygulamaya konulan Sosyal Bilgiler sınıfı sadece sınıftan ibaret olmayıp bir Sosyal Bilgiler laboratuvarı gibi donatılabilir ve her okulda Sosyal Bilgiler laboratuvarı oluşturulabilir.

KAYNAKLAR

- Açıkgöz, K.Ü. (2003). Etkili Öğrenme ve Öğretim, İzmir: Eğitim Dünyası Yayınları.
- Bilen, M. (1996). Plandan Uygulamaya Öğretim, Ankara: Aydan Web Tesisleri.
- Binbaşıoğlu, C. (1988). Özel Öğretim Yöntemleri 6.Basım, Ankara: Binbaşıoğlu Yayınevi.
- Can, G., Yaşar, Ş., & Sözer, E. (1998). Sosyal Bilgiler Öğretimi, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Çelikkaya, T. (2008). Yapılandırmacı Yaklaşımın Sosyal Bilgiler Öğretiminde Başarı, Tutum ve Kalıcılığa Etkisi (5.Sınıf Örneği), Yayımlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Demirel, Ö. (2004). Eğitimde Program Geliştirme, Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Demirel, Ö. (2006). *Öğretimde Planlama ve Değerlendirme Öğretme Sanatı*. (10. Baskı). Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Doğan, C. (2004). Sınıf Öğretmenlerinin Derslere İlişkin Görüşleri ve Tercih Ettikleri Öğretim Yöntemleri İstanbul Örneği, Türk Eğitim Bilimleri Dergisi 2(2), 193-203.
- Erden, M. (1997). Sosyal Bilgiler Öğretimi, Ankara: Alkım Yayınevi.
- Kan, Ç. (2006). Etkili Sosyal Bilgiler Öğretimi Arayışı. *Kastamonu Eğitim Dergisi*. 12(2), 537-544.
- Karasar, N. (1999). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Ankara,: Nobel Yay.
- Küçükahmet, L. (2000). Öğretimde Planlama ve Değerlendirme (11.Baskı), Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Nas, R. (2000). Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi, Ankara:Ezgi Kitapevi Yayınları.
- MEB-EARGED. (2007). Earged Öbbs (İlköğretim Öğrencilerinin Başarılarının Belirlenmesi) 2005 Sosyal Bilgiler Raporu, Ankara.
- MEB TTKB. (2005). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu (4-5. Sınıflar)*. Ankara: MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.

- Polat, F. (2006). İlköğretim 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretiminde Öğretmenlerin Kullandıkları Yöntemler ve Karşılaştıkları Sorunlar”(Afyonkarahisar Örneği) Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Sakallı, M., Hürsen, Ç. & Özçınar, Z. (2006) “Öğretmen Adaylarının Gözlemlerine Göre Öğretmenlerin Öğretim Yöntemlerini Kullanma Sıklıkları”. 6th International Educational Technology Conference: KKTC, Doğu Akdeniz Üniversitesi.
- Sönmez, V. (1996). Sosyal Bilgiler Öğretimi (Genişletilmiş 2.Baskı) Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Şahin, Ç. (2004). İlköğretim Okullarında Görev Yapan Öğretmenlerin Kullandıkları Öğretim Stratejileri, İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 5 (8) Dönem: Güz.
- Taşkaya, S.M., & Muşta, M. C. (2008). Sınıf Öğretmenlerinin Türkçe Öğretim Yöntemlerine İlişkin Görüşleri, Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi Yaz. 7 (25), 240-251.
- Taşkaya, M., & Bal, T. (2009). Sınıf Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Öğretim Yöntemlerine İlişkin Görüşleri, Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi, 27, 173 -185.
- Tay, B., & Öcal A. (2008). Özel Öğretim Yöntemleriyle Sosyal Bilgiler Öğretimi, Ankara: Pegem Akademi Yayınları.